

El Cercle d'Economia, juntament amb el CIDOB (Barcelona Centre for International Affairs), us ofereix cada mes una anàlisi breu de la situació geopolítica global

---

Les claus geopolítiques del mes

Abril 2023

Autonomia francesa o autonomia estratègica

Pol Morillas, director, CIDOB (Barcelona Centre for International Affairs)

Macron a la Xina. El president francès potser va caure pres del fastuós tracte rebut de Xi Jinping durant la visita oficial a la Xina. Macron va eclipsar la seva telonera, Ursula von der Leyen, en el que hauria d'haver estat una visita per demostrar la unitat d'acció europea davant la Xina. Pocs dies abans, von der Leyen va pronunciar un [discurs](#) dur, en el qual va acusar Pequín de més “repressió domèstica i assertivitat exterior”. En canvi, Macron va fer servir la visita per reforçar els vincles comercials entre França i la Xina i, en un mal moviment de comunicació política, va concedir en l'avió de tornada una entrevista a [Les Echos](#) i [Politico](#), que va causar un enrenou considerable. Bàsicament, va advertir que calia: 1) reforçar l'autonomia estratègica europea davant els Estats Units (res de nou en paraules de Macron, com veurem en el punt següent); 2) no immiscir-se en crisis que no pertanyen a Europa (en referència a Taiwan), i 3) que Europa es converteixi en un tercer poder per la rivalitat creixent entre la Xina i els Estats Units. La resposta des de l'altre costat de l'Atlàntic no es va fer esperar.

El senador per Florida Marco [Rubio](#), en un vídeo digne d'anàlisi, es va preguntar si Macron parlava en nom d'Europa i, si n'és el cas, si té sentit que els Estats Units continuïn protagonitzant i preocupant-se pel suport militar i financer a Ucraïna, un país europeu en guerra. També es demanava si els Estats Units no haurien de centrar-se solament en la principal amenaça a la seva seguretat nacional, l'auge de la Xina, i en l'epicentre de la confrontació, que representa Taiwan. Les autoritats xineses –no és estrany– van qualificar les paraules de Macron de “decisió brillant” que està d'acord amb els objectius, els interessos i la visió a llarg termini d'Europa. Sense esmentar-ho, la Xina també va veure amb bons ulls la imatge de desunió que van representar

els discursos dissonants de von der Leyen i Macron. Després de la unió d'Occident a Ucraïna, qualsevol senyal de divergència respecte de Taiwan s'observa amb interès a Pequín.

Més enllà del fet evident que, per tenir més autonomia de la Xina i dels Estats Units, a la UE li cal més capacitat d'acció pròpia, el discurs de Macron ha generat dos problemes per a la narrativa i la posició de França a Europa i d'Europa al món: d'una banda, els fets són tossuts, i els EUA són els qui avui continuen proporcionant més assistència militar, humanitària i financera a Ucraïna; de l'altra, si Europa insisteix que el món ha de considerar la guerra d'Ucraïna com un problema global (pel que representa en clau de principis vectors de l'ordre internacional com són la sobirania dels estats, la integritat territorial i la no vulneració de les fronteres mitjançant l'ús de la força), com pot considerar, Macron, que una invasió de Taiwan no seria un problema per a Europa i per a l'ordre internacional?

[Un cop al consens europeu sobre l'“autonomia estratègica”?](#) El 1954 va ser França que va proposar crear la Comunitat Europea de Defensa (una iniciativa per integrar els exèrcits dels sis països fundadors de la UE, a imatge de la Comunitat Europea del Carbó i l'Acer) i que va acabar rebutjant posar-la en marxa. Un gest semblant al del 1919, quan els promotors de la Societat de Nacions, els Estats Units, van rebutjar entrar-hi, i amb això van fracassar els intents per evitar una altra guerra mundial.

França, i Macron en particular, és favorable a avançar a l'hora d'idear i aplicar l'“autonomia estratègica europea” a fi que la UE estigui en igualtat de condicions amb la resta de potències internacionals. Ara bé, la recepta de l'autonomia estratègica l'han criticada des de dos fronts: el que acusa França de voler transformar el seu poder nacional minvant en un poder reforçat amb Brussel·les i el que recela del concepte, perquè representa un distanciament del paraigua de seguretat europeu que garanteixen els Estats Units i l'OTAN. La UE havia aconseguit un cert consens al voltant de la idea d'una autonomia estratègica oberta i cooperativa, és a dir, de la capacitat de dotar-se de més eines d'acció en el pla internacional en cooperació amb socis com els Estats Units, però sense renunciar a la capacitat d'acció autònoma.

El punt feble d'aquesta ambició sempre ha recaigut en les limitades capacitats de la UE en seguretat, defensa, tecnologia o energia, contràriament al poder d'atracció que tenen el seu mercat únic o la capacitat reguladora. Apel·lant al fet que la UE no es converteixi en un “vassall” dels EUA i defensant que la UE no participi en confrontacions que no li interessin (Taiwan i la creixent rivalitat EUA-Xina), Macron ha fet desaparèixer part d'aquest consens sobre l'autonomia estratègica. Ara els països bàltics i de l'Europa Central i Oriental l'acusen d'antiamericanisme i de pretendre fer créixer la sobirania europea a costa de Washington. La guerra d'Ucraïna ha significat un abans i un després en les discussions geoestratègiques europees, però els recels cap a Macron també deriven de les seves declaracions anteriors sobre

la “mort cerebral” de l'OTAN (2019) i de la seva política fallida d'acostament a Putin abans de la invasió d'Ucraïna.

Trump, imputat. És la primera vegada que un expresident dels Estats Units és imputat amb càrrecs penals. Dels casos que esperen Trump, el pagament en diner negre a l'actriu pornogràfica Stormy Daniels potser és el que té més dificultats de prosperar en termes de condemna ferma. Els altres, més greus, segueixen el curs: les acusacions d'interferir en el recompte electoral de Geòrgia el 2020, de quedar-se documents presidencials confidencials en la seva residència de Mar-a-Lago i d'instigar la insurrecció al Capitoli el gener del 2021. En qualsevol cas, la imputació i els recursos que ha presentat la defensa de Trump coincidiran amb el procés de primàries del partit republicà, i no es descarta que si el cas arriba a judici, coincideixi amb la campanya de les presidencials americanes del 2024. Tot això pot donar ales a la candidatura de Trump entre els republicans, a reforçar la base del moviment MAGA i a condicionar la posició de la resta de candidats, Ron DeSantis en particular.

Només un 10% de republicans creu que l'expresident ha fet alguna cosa il·legal, pel 78% de demòcrates. Les [enquestes](#) ja mostren un repunt del suport a Trump davant qualsevol altre candidat, DeSantis inclòs (49% per a Trump, 26% per a DeSantis). No és tan clar que si Trump s'imposés en les primàries republicanes, aconseguís ampliar el nombre de vots en unes noves eleccions presidencials. Biden sembla determinat a anunciar que es presentarà a la reelecció aviat, i dependrà molt de la seva capacitat de mantenir l'alt nivell de participació del 2020 i el seu rècord absolut de vots (en altres paraules, de mobilitzar el votant demòcrata i el votant [independent](#)). Trump, més enllà dels seus seguidors fidels, no tindrà fàcil aconseguir nous votants o ampliar la base electoral. En un hipotètic nou enfrontament entre Trump i Biden, tots dos apareixen al voltant d'un [40%](#) d'intenció de vot, amb un cert marge favorable a Biden.

Les filtracions del Pentàgon i l'impacte que tenen a Ucraïna. Ucraïna ha hagut de canviar els plans per a la seva contraofensiva de primavera després que s'hagin revelat documents confidencials dels Estats Units, en una filtració sense precedents des del cas Snowden. Als documents filtrats hi constava l'estat dels enviaments de material militar occidental a Ucraïna, els plans per usar aquest material en el camp de batalla i la possibilitat que forces de l'OTAN facin activitats encobertes a Ucraïna, a més de proves de nous casos d'espionatge dels Estats Units a aliats com Israel, Corea del Sud i països europeus. En els documents també s'hi va palesar que Ucraïna té problemes greus de subministrament militar per mantenir el nivell de defensa contra Rússia i, per descomptat, per recuperar el terreny perdut després de les últimes ofensives. Si bé la situació sobre el terreny continua sent d'equilibri inestable (Rússia només aconsegueix mantenir, i amb dificultats, part dels territoris

envaïts), la publicació de les dificultats d'Ucraïna ha posat en dubte la seva contraofensiva següent i l'ha obligada a modificar i a redimensionar l'estratègia militar.

Ucraïna continua insistint que li calen més dotacions militars ofensives i els aliats continuen evitant involucrar-s'hi més, malgrat que els socis més propers a Ucraïna estiguin considerant enviar-hi avions de combat. Les filtracions s'han fet servir per a la campanya narrativa i propagandística de Rússia, que insisteix que la guerra d'Ucraïna és una resposta a l'expansionisme de l'OTAN i a la participació directa dels occidentals en la guerra.

Finlàndia a l'OTAN. L'aliança acaba de duplicar la longitud de la seva frontera terrestre amb Rússia. Una frontera més llarga, i que també s'hauria de defensar en cas que s'activés l'article 5, o clàusula de defensa col·lectiva. Fins ara Finlàndia s'ha mostrat autosuficient a l'hora de defensar la seva frontera amb Rússia, i té una capacitat militar que disposa d'un gran avantatge comparatiu respecte de Rússia: el lideratge tecnològic. L'adhesió de Finlàndia a l'OTAN ha estat de les més ràpides. No s'hi ha produït de manera simultània, però, l'ingrés de Suècia, que Turquia i Hongria continuen blocant. Erdogan denuncia els pocs avanços en el lliurament d'activistes prokurds, que Ankara considera terroristes i que Suècia considera defensors dels drets humans i de la llibertat d'expressió. Orbán es refugia en la negativa turca, però acusa Suècia de criticar les credencials democràtiques d'Hongria, únic país de la UE que s'oposa, de moment, a deixar-la entrar a l'Aliança Atlàntica.

Pol Morillas
17 d'abril de 2023

Amb la col·laboració de:

CIDOB 50
years